

ДІЯЛЬНІСТЬ КИТАЙСЬКИХ СИМФОНІЧНИХ ОРКЕСТРІВ У ЗБАГАЧЕННІ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ КНР

Ян Цзюнь. Діяльність китайських симфонічних оркестрів у збагаченні сучасного соціокультурного простору КНР

Окреслено специфічні особливості розвитку соціокультурного простору Китаю доби політики реформ і відкритості. Стверджується, що важливим фактором соціокультурної ідентичності постають мистецькі явища. Розвиток симфонічної музики — однієї з найскладніших жанрових сфер — розглядається як умова успішного функціонування й розвитку національної музичної культури в її музичному сегменті. Констатовано, що симфонічні оркестри як атрибут сучасної музичної культури наразі працюють у більшості великих міст Китаю. Розглянуто чинники збагачення соціокультурного простору країни завдяки діяльності симфонічних оркестрів на подієвому та змістовному рівнях. Акцентовано врахування глибинного наповнення національної традиції й особливості її актуального побутування. Простежено шляхи розвитку міжкультурних комунікацій, здійснених за безпосередньої участі оркестрів. Підкреслено дієвість політики впливу на молоде покоління громадян країни через мистецькі заходи.

Ключові слова: *соціокультурний простір Китаю, китайські симфонічні оркестри, творчі проекти, мистецькі акції, професійна адаптація молодих музикантів.*

Yang Jun. Activity of Chinese symphony orchestras in the enrichment of the modern socio-cultural space of the PRC

The purpose of the article is to identify the factors of influence of Chinese symphony orchestras on the enrichment of the socio-cultural space of the country. An important task is to characterize the activities, which provide artistic events and saturation of the cultural landscape with new layers of content.

The methodology is based on the application of systemic and socio-cultural approaches; the event analysis method and the descriptive method are applied too.

The results of the study. China's socio-cultural space has undergone significant changes in the last few decades, and its structure is complex and multidimensional. It can be stated that the function of the determining system-forming factor of its unity can be performed by culture.

One of the conditions for the successful functioning and development of national musical culture in its musical segment is the development of the most complex genre areas — symphony and opera. Symphony orchestras, an attribute of modern music culture, currently work in the biggest cities of the country. During the policy of reforms and openness, radical changes took place in the activities of orchestras. Among other things, an important mission of the orchestras was to perform works by Chinese composers who are actively mastering the field of music, which is relatively new to the national culture.

According to the study's analysis of various aspects of symphony orchestras in modern China, these creative groups are actively involved not only in the musical and cultural process, but also in the socio-cultural process as a whole. Their contribution to the renewal and enrichment of China's cultural landscape is made both at the event level and at the substantive level.

The repertoire policy of orchestras, which is implemented in two directions — involving listeners in masterpieces of world music and promoting the work of the most talented domestic composers — ensures the diversity of the sound environment of the country and stimulates various forms of intercultural communication. In addition to their natural professional activities, which have a strong influence on society, Chinese orchestras often resort to effective artistic actions, delivering unique messages to society on issues relevant to it: environmental protection, historical memory, values of national traditions and more. Transferring the reaction to socially significant events into the plane of creative rethinking, which has become widespread in modern Chinese culture, strengthens the unity of various elements of socio-cultural space.

The scientific novelty is determined by the analysis of the activities of Chinese symphony orchestras in view of their integration into the socio-cultural environment of the country. A significant amount of new information has been introduced into scientific circulation.

The practical significance. The results of the study can be used in scientific work in the field of culturology, as well as taken into account in the further planning of creative projects and forms of

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

activities of orchestras, both in China and in other countries.

Keywords: *socio-cultural space of China, Chinese symphony orchestras, creative projects, art events, professional adaptation of young musicians.*

Постановка проблеми. Культура сучасного Китаю вміщує в собі багато складових і є результатом синтезу різних за своєю генезою явищ. Одні з них стали природним продовженням плідного функціонування тисячолітніх питомих традицій, інші ж сформувалися відносно нещодавно як результат адаптації на китайському ґрунті запозичень з інших культур. До останніх належить величезний пласт симфонічної музики, яка набула в Китаї ознак національної самобутності. У різних своїх вимірах (композиторському, виконавському, інфраструктурному) китайська симфонічна музика стала важливим чинником збагачення соціокультурного простору країни. Особливу роль у цьому відіграє різностороння творча й організаційна діяльність симфонічних оркестрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування й розвиток соціокультурного простору в теоретичній площині висвітлюються у численних розвідках. Сфокусуємо нашу увагу на дослідженнях соціокультурного простору сучасного Китаю. Важливі його характеристики знаходимо у фундаментальній праці, створеній під керівництвом голови Медіа-корпорації Китаю Шень Хайсюна, що присвячена аналізу різних сторін життя країни доби політики реформ і відкритості (Шєнь Хайсюн, 2021).

Лю Чженьюй у своїх працях висвітлює проблеми принципової неоднорідності організації соціокультурного простору Китаю, що ускладнює його дослідження (Лю Чженьюй, 2012). Аналізуючи чинники мінливості внутрішніх меж цього простору, вчений констатує наявність багаторівневої структури соціокультурного простору країни загалом та зауважує, що наявність «внутрішніх регіонів» дозволяє «більш чітко визначати і здійснювати стратегії збалансованого «гармонійного» соціокультурного розвитку, розміщення на території країни виробничого, наукового і культурного потенціалів» (Лю Чженьюй, 2011, с. 34). Своєю чергою, Тетяна Кучинська стверджує, що основою консолідації китайського суспільства в умовах глобалізації може виступати соціокультурна ідентичність (Кучинская, 2011, с. 149).

Важливим фактором соціокультурної ідентичності постають мистецькі явища, окреме місце серед яких посідає симфонічна музика.

Діяльність китайських симфонічних оркестрів висвітлювалася в наукових працях переважно в історичному ракурсі, з огляду на їх формування, становлення і подальший розвиток у культурі: від аналізу історії китайського симфонізму загалом (Ло Шиі, 2003) та на окремих етапах (Чжао Сяолинь, 2020) до дослідження внеску окремих оркестрів (Янь Ян, 2019). Важливі відомості й узагальнення щодо процесу розвитку китайського симфонізму й якісного наповнення кожного з його етапів містить стаття Лі Ісюаня (2019). Інформація про аматорські оркестри (зокрема симфонічні) в навчальних закладах країни подана в статті Чжао Сяолиня (Чжао Сяолинь, 2021).

Водночас важливі аспекти діяльності симфонічних оркестрів Китаю в контексті їх культуротворчої функції залишаються наразі невисвітленими.

Мета статті — висвітлити чинники впливу китайських симфонічних оркестрів на збагачення соціокультурного простору країни. Важливим завданням при цьому постає характеристика специфічних сфер діяльності оркестрів, що забезпечує проведення мистецьких заходів і насичення культурного ландшафту новими змістовними пластами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціокультурний простір Китаю останніх кількох десятиліть зазнав значних перетворень, пов'язаних зі змінами політики країни. На межі 2018–2019 рр. у КНР було святково відзначено 40-річчя запровадження політики реформ та відкритості, що підтвердила свою ефективність у різних сферах життя суспільства, зокрема в культурі та мистецтві. Завдяки здійсненим реформам «країна успішно просувалася до центру світової арени, в повній мірі розкриваючи <...> переваги китайської культури» (Шєнь Хайсюн, 2021, с. 18).

Структура соціокультурного простору є складною й багатовимірною, окремі елементи його системи мають різні масштаби, що визначені місцем і значенням кожного з них у складному переплетенні політичних, соціальних, мистецьких тощо проявів. У багатьох ситуаціях культура може виконувати функцію визначального системотворчого чинника єдності соціокультурного простору. До такого висновку щодо конкретної країни спрямовують, зокрема, міркування Го Ціюна, який пропонує розуміння Китаю як просторово-часової спільноти людей, які тою чи іншою мірою сприйняли китайську культуру або піддалися її впливу: «Сучасний спосіб життя цієї регіональної спільноти, її

ціннісна свідомість, способи мислення та психологічні структури пов'язані з багатоскладовою китайською культурою тисячею ниток» (Го Циюн, 2008, с. 127). Структура власне культурної складової соціокультурного простору містить в собі явища, породжені більш локальними «внутрішніми» просторами — літературою, різними видами мистецтва тощо.

Однією з умов успішного функціонування й розвитку національної культури в її музичному сегменті є розвиток найскладніших жанрових сфер — симфонічної та оперної. Симфонічні оркестри, що є атрибутом сучасної музичної культури, наразі працюють у більшості великих міст країни, їхня географія охоплює практично всі регіони материкового Китаю, а також його спеціальні адміністративні райони. Згадані мистецькі колективи функціонують завдяки послідовній підтримці держави, проте їм надана значна самостійність в організації власної діяльності. Це стосується і питань творчості, і різних форм адміністрування. Китайський дослідник Лі Ісюань справедливо зазначає, що в діяльності оркестрів за доби реформ і розвитку відбулися докорінні зміни: «Симфонічний оркестр, що не мав раніше ніякого художнього управління та не встановлював систему організації музичних сезонів, тепер самостійно формує програму, репертуар, репетиційну діяльність, співвідносячи функціонування колективу із системою оплати праці музикантів» (Лі Ісюань, 2019, с. 272).

Прояви інтеграції симфонічної музики до соціокультурного простору сучасного Китаю можна проілюструвати численними прикладами. Вони стосуються різних площин соціального й мистецького життя, виявляють себе в різних формах.

Регулярна творча діяльність підтримуваних державою оркестрів спрямована на успішне виконання їх місії з донесення композиторського висловлювання слухачеві. На творчі колективи покладено величезну відповідальність щодо добору репертуару, адже звукове середовище країни має насичуватися лише високохудожньою музичною продукцією. Репертуар провідних колективів поділяється на дві різні за обсягом групи: світова музична класика і доробок сучасних зарубіжних композиторів; твори китайських композиторів. Перша з названих груп охоплює різні за стильовими та жанровими характеристиками шедеври, що репрезентують західні композиторські школи на різних етапах їх існування (у хронологічному порядку — музика В. Моцарта, Л. Бетховена, Г. Бер-

ліоза, Й. Брамса, П. Чайковського, С. Франка, Г. Малера, Д. Шостаковича та ін.).

Деякі колективи включають до свого репертуару твори, що виходять за жанрово-стильові межі академічної музики: від опусів Леонарда Бернстайна й Джорджа Гершвіна (Симфонічний оркестр Чанша) до поп-музики, латиноамериканської музики, кантрі, джазу, музики з кінофільмів (Китайський кіносимфонічний оркестр).

Важливою місією оркестрів стає виконання творів вітчизняних композиторів, які активно освоюють сферу відносно нової для національної культури музичної сфери. Сучасні композиторські технології дають великі можливості для втілення глибокого змісту. Лі Ісюань так характеризує змістовні параметри симфонічної музики сучасних китайських композиторів: «Драматургічний ракурс симфонічних творів — ліричний або драматичний епос, що випромінює благородний дух і багатий внутрішній світ людини, в якому спресована історія і сучасність, філософський відсвіт конфуціанства і гострота сприйняття, притаманна дням сьогоднішнім» (Лі Ісюань, 2019, с. 272). Відбиваючи глибинне наповнення національної традиції та її актуального побутування, донесені до слухача завдяки симфонічним оркестрам твори вітчизняних композиторів стають джерелом збагачення мистецького простору країни (і соціокультурного простору загалом).

Програмні назви (або спеціально написані в якості програм літературні тексти) багатьох симфонічних творів, що входять до репертуару оркестрів, відображають укоріненість у самих основах китайської культури і водночас поглиблюють і розвивають закладені в останній символічні сенси.

Наведемо характерні приклади. Концерт для фортепіано з оркестром «Хуанхе» («Жовта ріка»), який створив Ін Ченцзун (殷承宗) на основі музичного матеріалу однойменної кантати композитора Сянь Сінхя (1939). Чотири частини концерту («Пісня човнярів на Жовтій ріці», «Ода Жовтій ріці», «Жовта ріка у гніві», «Захист Жовтої ріки») відтворюють різні стани образу ріки, що немовби метафорично втілюють долю народу.

Подібна образність притаманна також симфонічній увертюрі «Плин великої ріки на схід» композитора Сюй Сяоміна (徐晓明). Партитурі передує анотація, що пояснює закладену в назві метафору: «Плин на схід великої ріки зображає китайський народ як бурхливу ріку, що проходить крізь негаразди, вигини і повороти, туман і

лід; наполегливу і непохитну, що прагне до світла» (Сюй Сяомін, 2018). Велич одного з ключових образів природи (ріки) і ототожнення з нею цілого народу допомагає створити художній образ, що органічно вписується до контексту китайської культури та збагачує її.

Інтегрованість митців до суспільства, відчуття себе частиною великого цілого спонукає до створення соціально значущих опусів і проєктів по їх втіленню, що здійснюються за безпосередньої участі симфонічних оркестрів. Саме такою була ситуація з ретельно підготовленим і бездоганно реалізованим виконанням першого китайського реквієму — твору, який став відгуком на стихійне лихо національного масштабу. У травні 2008 р. в провінції Сичуань відбувся руйнівний землетрус, що забрав життя десятків тисяч людей і торкнувся доль сотень тисяч. Переживання з приводу жахливої катастрофи та її наслідків підштовхнуло композитора Ся Гуаня (夏关) до спроби філософського осмислення ситуації в мистецтві; він відчув необхідність створення опусу, грандіозні параметри якого відповідали б глибині національної трагедії. Найбільш придатним для цього став вільно трактований жанр реквієму, що мав тривалу історію розвитку в різних національних культурах, але доти ніколи не втілювався в китайській музиці. Виконання «Реквієму по Землі» (або «Реквієму Землі») було доручено Китайському національному симфонічному оркестру (за участі чотирьох солістів-вокалістів, великого хору та органу) під орудою французького диригента Мішеля Плассона, що вивело культурну подію на міжнародний, глобальний рівень.

Кожна з чотирьох частин твору має поетичну назву, близьку до образного строю китайської культури: «Споглядаючи зірки», «Небесний вітер і земний вогонь», «Безмежна любов», «Крила янголів». Взаємодія Сходу і Заходу отримала переконливе втілення в музичній площині. Зокрема, це ілюструє «діалог» двох інструментів у заключній частині циклу: традиційний китайський інструмент, стародавня бамбукова флейта сяо немовби обмінюється репліками з далеким органом.

Прем'єра, що відбулася в Пекіні в травні 2011 р., як і подальші виконання, засвідчила величезну силу емоційної дії твору, який підняв важливу загальнолюдську проблему. Збагачення соціокультурного простору Китаю в цьому разі відбулося на кількох рівнях, зокрема, мистецькому (жанрово-стильовому), змістовному, комунікативному. Значущість події підтвердило здійснення у 2013 р. запису твору на

CD однією з провідних європейських компаній «Virgin Classics».

Китайські симфонічні оркестри нерідко виступають організаторами або співорганізаторами численних проєктів, що мають, окрім мистецької, велику суспільно-культурну (або суспільно політичну) вагу. Подібні акції спрямовані на висвітлення питань, актуальних для країни або навіть для всього людства.

До числа таких актуальних питань належить стан довкілля. Проблеми, пов'язані з екологією, мають глобальний масштаб. Музиканти Китаю роблять свій внесок до того, аби за допомогою засобів мистецтва привернути увагу усіх країн та урядів до необхідності здійснення ефективних спроб її вирішення як прояву соціальної відповідальності. Таким вагомим внеском став концерт 2013 р., присвячений Всесвітньому дню охорони довкілля. Він відбувся 5 червня у Національному центрі виконавських мистецтв. Інтернаціональна спрямованість заходу знайшла відтворення у складі митців, причетних до його реалізації.

Національний центр виконавських мистецтв, головний організатор заходу, заздалегідь (за два роки) замовив для нього низку творів, авторами яких стали представники різних країн і континентів, митці, які переймалися станом довкілля. Кожен з творів мав зосереджувати увагу слухача на конкретній екологічній проблемі: міському шумовому забрудненні, світловому забрудненні, розливам нафти, наявності видів тварин та рослин, що знаходяться під загрозою зникнення, а також тонучих островів.

Мексиканський композитор Енріко Чапела, відомий своєю схильністю до синтезу виражальних можливостей джазу, року та академічної музики, на той момент вже мав досвід виконання замовлень для різноманітних мистецьких акцій та колективів у різних країнах світу, як-от твори для серії «Зелена парасолька» Лос-Анджелеської філармонії (США), Симфонічного оркестру штату Сан-Паулу (Бразилія), Музичного фестивалю у Вейлі (Колорадо, США), Стокгольмського квартету саксофонів та багатьох інших. Він написав для концерту твір під назвою «Чорний шум». Замовлення було зроблено також Рейчел Портман, композиторці з Великої Британії, лауреатці премії «Оскар» (1996), відомій своєю роботою зі створення музики для численних кінофільмів (британська преса називала її «королевою кіномузики»). Вона написала твір під назвою «Ті, що зникають» («Під загрозою

зникнення»), присвячений скороченню простору дикої природи — середовища проживання різних видів тварин.

Оркестр центру виступив під орудою Лю Цзя (吕嘉), досвідченого китайського диригента, який протягом кількох років працював в Італії як музичний керівник і головний диригент Театру Лірико імені Джузеппе Верді в Трієсті (1991–1996), згодом обіймав аналогічну посаду в Норрчепінгському симфонічному оркестрі (Швеція, 1999–2005), а також Оркестрі Макао (з 2008 р.). Специфіка останнього з названих колективів полягає в тому, що він працює в особливому адміністративному районі Китаю (Макао — колишня колонія Португалії) і до його складу входять музиканти з різних країн і континентів. Таким чином, міжнародний досвід Лю Цзя, який нині є головним диригентом оркестру Китайського національного центру виконавських мистецтв, не викликає жодних сумнівів.

Вплив на слухачів під час концерту було суттєво посилено завдяки застосуванню потужного відеоряду: сучасні мультимедійні технології дали можливість демонстрації відеоматеріалів, що унаочнювали тематику концерту, на розміщених на заднику сцени екранах.

Проведення концерту мало велике значення як для культури Китаю, так і для людства загалом; захід став чинником всесвітньої комунікації.

Досягнувши високого мистецького рівня, симфонічні оркестри Китаю виконують ще одну важливу функцію — вони стають репрезентантами китайського композиторського та виконавського мистецтва у світовому просторі. Приміром, Симфонічний оркестр Циндао неодноразово представляв КНР у політичних та культурних інтернаціональних контактах: у 2009 — концертах у США на честь 30-річчя встановлення дипломатичних стосунків між двома країнами, у 2014 р. оркестр — у заходах «Року китайсько-французької культури», у 2016 — «Року китайсько-латиноамериканського культурного обміну» (зокрема, концертах у Чилі та Аргентині). Крім того, співпраця може налагоджуватися на рівні окремих колективів або мистецьких установ, як-от між Симфонічним оркестром Циндао та Державною філармонією Узбекистану. У відповідній угоді було визначено наміри сторін «зміцнювати обміни й співробітництво в галузі мистецької освіти й спільного виробництва, а також продовжувати просувати видатні художні колективи чи твори двох країн на сцені іншої країни» (Симфонічний оркестр, 2019).

Залученість оркестрів до соціокультурних процесів виявляється також у їхній реакції на внутрішні загальнонаціональні проблеми, що визначають змістовне наповнення життя китайського суспільства. Наведемо показовий приклад.

Симфонічний оркестр Чанша провів з 28 квітня по 1 травня 2021 р. цикл концертів на тему «Вивчаючи історію партії, згадуючи первісне серце та слідуючи за партією» у Шанхаї — місті, що має історичне значення для країни. Це були перші гастролі оркестру за межами своєї провінції, що надало концертам додаткової ваги. Відтворена у симфонічній музиці, історія руху Китаю до невпинного прогресу й процвітання мала надихаюче значення для слухачів. Перший з концертів відбувся в межах 37-го Шанхайського міжнародного весняного музичного фестивалю й мав назву «Схід сонця на червоному Сході — класичні китайські пісні в симфонічному супроводі». Митці відвідали меморіальний зал — місце проведення першого партійного з'їзду, що відбувся в Шанхаї сто років тому. Цей захід мав великий надихаючий вплив на всіх його учасників. Акція під гаслом «Я роблю практичні справи для мас» мала, крім суспільних заходів, конкретне мистецьке втілення: концерт з творів вітчизняних композиторів, що відображають славетні традиції й величні досягнення китайського народу. У концерті брав участь також дитячий хор, і це символізувало зв'язок поколінь в історії сучасного Китаю.

Мистецький вплив на молоде покоління стає важливим інструментом формування майбутніх етапів функціонування соціокультурного середовища. У практиці того ж Симфонічного оркестру Чанша, крім постійно діючих циклів «Виконавське мистецтво на благо народу», «Художні презентації в живописних місцях», концертів під відкритим небом «Ніч Чанша», також регулярно проводяться заходи, адресовані молоді. До програм щорічного фестивалю «Сезон симфонічної музики Ya Yun Sanxiang» входять концерти на майданчиках навчальних закладів міста (цикл «Високе мистецтво в кампусі»).

Окрему групу молоді, що опинилася в зоні уваги та благотворного впливу старшого покоління митців, складають молоді професійні музиканти. Їхня успішна адаптація у професійному середовищі залежить не лише від високого рівня освіти та здобутих знань і навичок. Тому Центральна музична консерваторія у 2004 р. започаткувала першу в Азії аспірантську про-

граму підготовки оркестрових виконавців (оркестрову академію). Програму очолив відомий диригент Ху Юньян (胡咏言), котрий згодом став керувати оркестром при академії, артистами якого стали випускники китайських консерваторій (повна назва оркестру — «Репертуарний оркестр EOS Китайської оркестрової академії при Центральній музичній консерваторії в Пекіні»). Організація такого колективу дозволила зорієнтувати випускників музичних навчальних закладів, які нерідко робили у своїй підготовці акцент на майбутній сольній кар'єрі, на можливостях самореалізації в ансамблевому (оркестровому) музикуванні.

Ідею необхідності започаткування молодіжних оркестрів як плацдарму для розвитку майбутнього професійного шляху виконавців-початківців було в подальшому реалізовано у створенні Симфонічного молодіжного оркестру Гуанчжоу (заснований у 2011 р.) та Національного молодіжного оркестру Китаю (працює з 2015 р.). В останньому з названих колективів представлені молоді музиканти-професіонали з усіх регіонів Китаю, які після проходження складного конкурсу та двотижневого стажування отримують право брати участь у творчій діяльності оркестру. Так вони здобувають досвід колективного музикування, роботи оркестрового музиканта, необхідний для подальшої плідної діяльності в різних куточках країни.

Висновки. Як показав наведений у дослідженні аналіз різних сторін діяльності симфонічних оркестрів у сучасному Китаї, ці творчі колективи активно включені не лише до музично-культурного процесу, а й до соціокультурного процесу загалом. Їх внесок до оновлення й збагачення культурного ландшафту Китаю здійснюється як на подієвому, так на змістовно-му рівні.

Репертуарна політика оркестрів, що реалізується у двох напрямках — долучення слухачів до шедеврів світової музики й просування творчості найбільш талановитих вітчизняних композиторів — забезпечує багатогранність наповнення звукового середовища країни й стимулює різні форми міжкультурної комунікації. Окрім своєї природної професійної діяльності, що має потужний вплив на соціум, китайські оркестри нерідко вдаються до дієвих мистецьких акцій, виступаючи зі своєрідними посланнями суспільству з актуальних для нього питань: збереження довілля, історичної пам'яті, цінності національних традицій тощо. Переведення реакції на суспільно значущі події в площину творчого переосмислення, що набу-

ло поширення в сучасній китайській культурі, скріплює єдність різних елементів соціокультурного простору.

Список посилань

- Го Циюн (2008). Исследования современного конфуцианства в КНР. (А. Калкаевой, Пер.). *Проблемы Дальнего Востока*, 1, 119–133.
- Кучинская, Т. Н. (2011). Социокультурная идентичность Китая в эпоху глобализации. *Вестник Бурятского государственного университета*, 14, 149–153.
- Ли Исюань (2019). Обоснование хронологии китайской симфонической музыки. *Манускрипт*. Том 12. Вып. 11, 269–273. Грамота.
- Ло Шии (2003). *Симфонические жанры в контексте китайской музыкальной культуры* [Дисс. ... канд. искусствоведения: 17.00.02. Рос. академия музыки имени Гнесиных].
- Лю Чженьюй (2011). «Социокультурное пространство» в контексте изменения политической активности китайского государства. *Вестник Читинского государственного университета: Философские науки*, № 4 (71), 31–35.
- Лю Чженьюй, Абрамов, В. А. (2012). Китайское «социокультурное пространство» и его изменяющиеся региональные границы. *Вестник Читинского государственного университета: Философские науки*, № 7 (86), 103–110.
- Пивоваров, Л. А., Абрамова, Н. А. (2016). Китайское социокультурное пространство и его объективация в научных категориях. *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики*. №5 (67), 158–161. Грамота.
- Симфонический оркестр Циндао и Государственная филармония Узбекистана подписали соглашение о стратегическом сотрудничестве*. 19 ноября 2019 г. Отримано Січня 21, 2021 з <https://podrobno.uz/cat/uzbekistan-i-kitay-klyuchi-ot-budushchego/simfonicheskii-orkestr-tsindao-i-gosudarstvennaya-filarmoniya-uzbekistana-podpisali-soglashenie-o-st/>
- Чжао Сяолин (2020). Влияние Культурной революции на деятельность национальных оркестров Китая. *Манускрипт*. Том 13. Вып. 10, 245–250. Грамота.
- Чжао Сяолин (2021). Университетские оркестры Китая и их функции в социокультурном пространстве. *Манускрипт*. Том 14. Вып. 12, 2826–2831. Грамота.
- Шэнь Хайсюн (2021). *Си Цзиньпин и политика реформ и открытости*. (К. Барабошкин, Пер.). Шанс.
- Янь Ян (2019). Пути развития Шанхайского симфонического оркестра (к 140-летию со дня основания). *European Journal of Arts*, 3, 55–62.
- 学党史、忆初心、跟党走——长沙交响乐团在上海开展党史学习教育活动 (Вивчаючи історію партії, задаючи первісне серце та слідуючи за партією — Симфонічний оркестр Чанша запускає

просвітницькі заходи в Шанхаї з історії партії).
Отримано Березня 15, 2022 з <http://www.hunanso.cn/lttd/ltxw/531.html>.

徐晓明交响序曲-大江东流 (Сюй Сяомін. (2018).
Симфонічна увертюра «Плин великої ріки на схід»). Народне музичне видавництво.

References

- Guo Qiyong (2008). Research on Modern Confucianism in the PRC. (A. Kalkaeva, Trans.). *Problemy Dalnego Vostoka, 1*, 119–133. [In Russian].
- Kuchinskaya, T. N. (2011). Sociocultural identity of China in the era of globalization. *Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta, 14*, 149–153. [In Russian].
- Li Yixuan (2019). Rationale for the Chronology of Chinese Symphonic Music. *Manuskript. Vol. 12. Issue 11*, 269–273. Gramota. [In Russian].
- Liu Zhenyu (2011). “Socio-cultural space” in the context of the changing political activity of the Chinese state. *Vestnik Chitinskogo gosudarstvennogo universiteta: Filosofskie nauki, 4 (71)*, 31–35. [In Russian].
- Liu Zhenyu, Abramov, V. A. (2012). Chinese “socio-cultural space” and its changing regional boundaries. *Vestnik Chitinskogo gosudarstvennogo universiteta: Filosofskie nauki, 7 (86)*, 103–110. [In Russian].
- Lo Shii (2003). *Symphonic Genres in the Context of Chinese Musical Culture* [Diss. ...kand. iskusstvovedeniya: 17.00.02. Ros. akademiya muzyiki imeni Gnesinyih]. [In Russian].
- Pivovarov, L. A., Abramova, N. A. (2016). Chinese socio-cultural space and its objectification in scientific categories. *Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i yuridicheskie nauki, kulturologiya i iskusstvovedenie. Voprosy teorii i praktiki. No. 5(67)*, 158–161. Gramota. [In Russian].
- Shen Haixiong (2021). *Xi Jinping and the policy of reform and opening up*. (K. Baraboshkin, Trans.). Shans. [In Russian].
- The Qingdao Symphony Orchestra and the State Philharmonic of Uzbekistan signed an agreement on strategic cooperation. November 19, 2019. Retrieved January 21, 2022, from <https://podrobno.uz/cat/uzbekistan-i-kitay-klyuchi-ot-budushchego/simfonicheskiy-orkestr-tsindao-i-gosudarstvennaya-filarmoniya-uzbekistana-podpisali-soglashenie-o-st/> [In Russian].
- Yan Yang (2019). Ways of development of the Shanghai Symphony Orchestra (on the occasion of the 140th anniversary of its founding). *European Journal of Arts, 3*, 55–62. [In Russian].
- Zhao Xiaolin (2020). The impact of the Cultural Revolution on the activities of China’s national orchestras. *Manuskript. Vol. 13. Issue 10*, 245–250. Gramota. [In Russian].
- Zhao Xiaolin (2021). Chinese University Orchestras and Their Functions in the Socio-Cultural Space. *Manuskript. Vol. 14. Issue 12*, 2826–2831. Gramota. [In Russian].

学党史、忆初心、跟党走—长沙交响乐团在上海开展党史教育活动 (*Learning the Party History, Recalling the Original Heart, and Following the Party — Changsha Symphony Orchestra Launches Party History Education Activities in Shanghai*). Retrieved March 15, 2022, from <http://www.hunanso.cn/lttd/ltxw/531.html>. Chinese.

徐晓明交响序曲-大江东流 (Xu Xiaoming). (2018). *Symphony Overture — The River Flows East*. Narodne muzyczne vydavnytstvo.

Надійшла до редколегії 10.02.2022